

## Sociologie românească

Cu douăzeci și trei de ani în urmă, când proiectam publicarea unei reviste de sociologie, apărută mai târziu sub titlul „Arhiva pentru Știința și Reforma Socială”, n-aș fi crezut că știința sociologică pe care o știam temeinică și înfloritoare dincolo de hotare, va primi în scurt timp, în urma evenimentelor provocate de războiul Unirii și de străduințele noastre, și o coloratură românească. Ni se părea că sociologia, care la noi abia dacă era cunoscută, va avea de străbătut, ca mai toate disciplinele științifice, o lungă perioadă de împămîntenire, de asimilare a creațiilor străine și adaptare la nivelul nostru de cultură. Chiar numai cunoașterea amănunțită a mișcării sociologice din străinătate ni se părea operă grea, într-o țară lipsită de învățămînt al științelor sociale pe deplin organizat, lipsită de biblioteci de specialitate, de institute de cercetare și chiar de un interes vădit și neîntrerupt pentru noua știință. De atunci s-au schimbat însă multe lucruri și toate schimbările au marcat un progres cu neputință de tăgăduit.

Învățămîntul sociologic s-a organizat treptat. Astăzi țara are șase catedre de sociologie, câte una de fiecare universitate, în cadrul Facultăților de Filosofie — și două la Facultatea de Drept din Cluj și la cea din Iași. Se mai predă sociologia și la alte școli superioare și se simte neîncetat nevoia ei, dacă nu se recunoaște întotdeauna fățiș, în toate instituțiile școlare superioare dedicate științelor sociale: Facultățile de Drept, Academii de înalte studii comerciale și industriale, Academii de înalte studii agricole, Școlile politehnice. Însemnătatea sociologiei în învățămîntul superior a pregătit terenul pentru introducerea ei și în învățămîntul secundar. De cîțiva ani sociologia se predă în licee și în școlile normale. Prin aceasta s-au îndeplinit în cea mai mare parte condițiile de răspîndire și asimilare a ei de către păturile școlare. Sociologia se află integrată organic în spiritul timpului și nu poate să mai fie nesocotită de nici un om de cultură.

Paralel cu dezvoltarea învățămîntului sociologic, dacă nu întotdeauna din pricina lui, a crescut interesul pentru sociologie în păturile conducătoare românești și chiar în masele mari ale publicului. Inițiativele de orice fel, publicații, institute, cercetări, au început să fie sprijinite și în orice caz privite cu simpatie. În chipul acesta sociologia nu mai era socotită ca o disciplină menită să se dezvolte numai în cadre școlare, ci ca o preocupare cu o menire culturală și socială mai largă. Mai ales după război sorții de izbîndă ai sociologiei au crescut considerabil. Războiul ne-a pus în fața unei experiențe fără asemănare în istoria neamului și ne-a dus la rezultate tot atît de neasemănate. Problemele sociale ridicate de Unire și de noua pace nu mai țineau de tehnica politică, nici de resortul unor discipline parțiale, ca economia politică sau știința financiară, ci au fost probleme totalitare, care cereau soluții de ansamblu, de largă



colaborare între științe și de cuprinzătoare perspective de cunoaștere. În împrejurările acestea, sociologia, știință de sinteză a societății, care nu pierde din vedere nici un aspect al vieții sociale prezente și nu nesocotește nici determinările trecutului și nici idealul anticipator al viitorului, era de-a dreptul cerută de nevoile vremii. Era nevoie pe de o parte de documentare, pe de altă parte de lămurire.

Ca reprezentant al sociologiei am găsit că trebuie răspuns și în România cit mai complet acestor nouă mari necesități ale științei sociale de după războiul mondial. Astfel a luat naștere Institutul Social Român și organul lui publicistic : „Arhiva pentru Știință și Reforma Socială”. Mulți dintre conducătorii vieții noastre publice s-au format sau cel puțin s-au documentat în cadrele Institutului, au activat în sinul lui ori și-au lămurit problemele cele mai de seamă. Nenumărați oameni de știință au găsit o asociație competentă în care să-și discute părerile, o tribună liberă din care să și le expună și un organ în care să le scoată la lumină. Desigur, ca orice instituție de cultură, Institutul Social Român, n-a creat nici oameni de știință, nici oameni politici, dar le-a organizat activitatea, le-a ușurat-o și nu o dată le-a făcut-o cu puțință. Acesta este de altfel singurul rost al unui institut științific. Dar Institutul Social Român nu s-a adresat numai savanților și conducătorilor politici ; gindul celor care l-au creat a fost chiar de la început și la masele mari ale publicului, dornice de învățatură și de lămurire mai temeinică. Astfel s-au organizat ciclurile anuale de conferințe, care atit prin problemele dezbătute, cit și prin competența celor cari le-au înfățișat, au însemnat cea dintii facultate liberă de științe sociale la noi în țară. Numărul mare al ascultătorilor la aceste prelegeri a fost o permanentă dovadă a nevoii reale pe care o simte publicul românesc pentru informația științifică serioasă și cit mai cuprinzătoare.

Cu organizarea învățămîntului sociologic și a unui institut de cercetări, cu putințe suficiente de documentare și publicare, s-au realizat cadrele necesare unei activități științifice colective și originale. Înainte se putea vorbi de sociologi, adică de o activitate răsleată, individuală, nu de o sociologie ca activitate publică, instituțională. Se putea vorbi de sociologi încadrați în diferite curente din străinătate, nu de o sociologie românească. Fenomenul științific nu e nici el desprins de împrejurările în care se dezvoltă, cum desigur nimic din ce se petrece în lume nu scapă de influența mediului inconjurător. De aceea el nu apare oriunde și oricînd. Producerea și dezvoltarea lui cer anumite împrejurări prielnice, de natură nu numai intelectuală, ci și socială, în înțeles de organizare. La noi a trebuit să se realizeze mai întii cadrele muncii științifice (învățămînt, institute, biblioteci, publicații), împrumutînd cit mai mult din altă parte, ca fenomenul științific să prindă rădăcini și să rodească apoi cu puteri proprii. Și atunci noi, cei care am participat la începuturile sociologiei în țara noastră, și ne-am închinat cei mai buni ani ai vieții dezvoltării ei neîntîrziate, am căutat să-i dăm un nou impuls și o nouă direcție, potrivite cu momentul evoluției. Așa am început cercetările monografice, care ne sînt azi preocuparea științifică de căpetenie. Perioada scurtă, dar intensă, a asimilării era în liniile ei mari încheiată ; mijeau de acum zorii creației originale, zorii unei sociologii românești.



De ce am socotit cercetările monografice ca mijlocul științific cel mai potrivit pentru noua perioadă? Mai întâi, pentru că cercetările monografice ne legau de propria noastră țară. Căile naționale ale sociologiei încep astfel chiar de la material. Se înțelege că o metodă de lucru nu se aplică numai la un singur fel de realitate, cum ar fi realitatea națională românească, dar construcția științei este determinată în mare parte și de faptele de care se ocupă. O știință duce prin trăirea, dacă nu și prin realizarea treptată a faptelor ei fundamentale, la o viziune din ce în ce mai cuprinzătoare a lumii, păstrând totuși nuanța originală. De aceea am socotit necesar pentru o viziune românească la care ar contribui și sociologia, să începem cu studiul realităților naționale. Tot așa o știință socială ajută societății cercetate să se cunoască pe sine însăși în structura și puterile ei de viață, încît să-și asigure o conștiință de sine realistă, care să o apere de rătăcirii și descurajare. Am socotit că pentru România întregită, în căutarea unei realizări depline a misiunii ei ca popor, sociologia poate să aducă un ajutor hotărîtor. Cercetările monografice și-au propus în chipul acesta, de la început, cunoașterea țării. Cumpănind în aceeași ordine de lucruri putințele unei contribuții românești la știința universală, nu e greu de observat că tot cercetarea țării noastre ne asigură cele mai mari perspective. Realitățile sociale românești, care au o valoare de cunoaștere cu mult mai mare, de pildă: sociologia civilizațiilor țărănești, nu pot fi studiate de nimeni în condiții mai prielnice (înțelegere sufletească, apropiere în spațiu, cunoașterea limbii) decît de cercetătorii români.

În al doilea rînd, cercetările monografice ne-au întins un larg cîmp de experiență care ne-a permis chiar de la început contribuții însemnate în materie de metodă și tehnică de lucru, nu numai ca material. Monografia ca atare nu este o descoperire românească, dar sînt nenumărate feluri de a întreprinde monografii. Concepția sau sistemul de sociologie care le stă la bază<sup>1</sup>, hotărîște de aproape și felul lor de a fi. Unii se mulțumesc numai cu studiul familiei, dînd precădere, de pildă, bugetului; alții se mulțumesc cu studiul statistic, alții cu descrierea relațiilor sociale ș.a.m.d. Noi am încercat de la început cercetarea sociologică a tuturor aspectelor (deci a totalului) și nu numai descriptiv, ci și explicativ, a unei forme fundamentale de viață socială, cum este la noi satul. Am ajuns astfel să putem înfățișa un tip românesc de monografie sociologică, cu multe avantaje față de tipurile cunoscute și practicate în străinătate. Nu e părerea subiectivă a noastră. Sistemul acesta monografic a fost expus pe larg în străinătate (în Franța și Germania cu prilejul conferințelor ținute la universitățile din Paris, Berlin, Lipsca și München, precum și prin comunicările la congresele internaționale de sociologie din Londra și Bruxelles) în fața

<sup>1</sup> Tratatul sistemului de sociologie, ce stă la baza cercetărilor monografice, și asupra cărui se va reveni în celelalte acestei reviste, se găsește în publicațiile Institutului Social Român, „Biblioteca de Sociologie, Etică și Politică”. D. Gusti, *Sociologia milliens, Introducere în sociologia politică*, 1934; *Travis Perrier, Teoria monografiei sociologice*; H.H. Stahl, *Tehnica monografiei sociologice sociologice*; *Travis Perrier, Fecunditatea socială. O expunere concentrată a acestui sistem a a publicat sub titlul „La monographie et l'actien monographique en Roumanie” par D. Gusti, Paris, 1935. [Notă de rubea] în studiul original — n.r.]*



celor mai de seamă sociologi ai vremii și a fost primit și prețuit cu multă căldură. Pentru noi a însemnat o verificare foarte importantă, de care ținem seama în activitatea noastră viitoare.

În sfârșit, cercetările monografice mai aduceau un folos, care, dacă nu i se dă întotdeauna importanța cuvenită, a fost totuși o grijă de căpetenie a noastră. Ele dau puțința nu numai unor cercetări individuale, ci și unei munci colective, de întinsă colaborare între oamenii de știință și de dezvoltare crescândă în timp. Cercetările monografice nu corespund ambiției personale a unui savant, care ar vrea să păstreze numai pentru el secretul muncii științifice; ele se adresează unui număr mare de cercetători, fără altă îngrădire decât pregătirea, înlesnindu-se astfel constituirea unor adevărate comunități de muncă științifică, atât de rodnice prin cooperare și confruntare, numite cu un termen obișnuit: școală. Cercetările monografice au dus la cea dintii școală sociologică românească. Dar nu sîntem decît la început. Problemele de azi vor isca alte probleme, metodele de lucru vor putea fi lărgite și desăvirșite. Generații de savanți vor trebui să vină după noi pînă la totala epuizare a puțințelor de cercetare oferite de monografia sociologică. Astfel, comunitatea de muncă științifică de azi va putea duce la stabilirea unei tradiții științifice, a unui curent puternic de-a lungul timpului.

Românească prin material, prin metodă și prin cercetători, infățișînd nenumărate puțințe de creație științifică, cercetarea monografică asigură din plin dezvoltarea unei sociologii românești. Munca începută de noi va trebui însă nu numai generalizată și continuată, dar și organizată și îndrumată, oriunde s-ar ivi. Institutul Social Român și-a statornicit ca punct principal în programul de lucru, cunoașterea țării prin monografia sociologică. E vorba mai ales de monografiile sătești, fără să nesocotim însă nici monografiile regionale, nici monografiile industriale sau orășenești și nici chiar cercetarea unei probleme restrinse la fața locului. În genere ne gîndim la cunoașterea țării prin cercetări directe și amănunțite. Cu aceleași scopuri, restrinse însă la regiuni anumite și în legătură strînsă cu Institutul Social Român, au luat ființă un Institut Social în Banat-Crișana, cu sediul la Timișoara, și altul în Basarabia, cu sediul la Chișinău. Și răsar peste tot inițiative personale, în același spirit și în aceeași direcție, Institutul Social Român este neconținut solicitat pentru îndrumări, planuri de lucru, chestionare etc. Astăzi mișcarea monografică a luat proporții și întrece cu mult cadrele stricte ale sociologiei ca specialitate științifică. Pretutindeni se ivesc echipe monografice sau cercetători individuali, încît nevoia unei îndrumări constante se simte din ce în ce mai mult. Știm că datoria aceasta ne revine nouă, care am început acest gen de muncă și am publicat lucrări teoretice mai cuprinzătoare. De aceea am creat încă din 1932 o nouă rubrică la Arhiva pentru Știință și Reforma socială: Arhiva monografică, — și am organizat un seminar special de monografie sociologică la Universitatea din București. Totuși măsurile acestea nu sînt eficace decît pentru specialiști. Pentru publicul mare se cere un mijloc mai la îndemînă atît ca răspîndire, cît și ca gen de tratare. Ne-am gîndit atunci la o revistă specială de sociologie românească.

Din raportul pe care timpul l-a cîștigat cu forțele eterne și vii ale comunității naționale, a ieșit mai puternic ca pînă acum, o nouă înțele-



gere a istoriei, ca și a dreptului și economiei; a satului, — căruia de peste zece ani îi închinăm în fiecare an studiile cele mai pasionate —, orașului și satului.

Această nouă atitudine sociologică a științelor sociale determină o nouă directivă politică și o nouă concepție etică de viață.

Revista, pe care o punem astăzi la dispoziția publicului românesc, ca și „Arhiva pentru Știință și Reforma Socială”, va fi o tribună consacrată Adevărului social românesc.

În „Arhiva” vor apărea, ca și pînă acum, studii, care sînt mai dezvoltate decît un articol de revistă, deși nu au proporția unui volum, precum și contribuții ce vor face legătura cu știința sociologică străină, pe cînd în „Sociologia românească” se vor comunica și comenta în primul rînd fapte și date din bogata arhivă a materialului cules în satele noastre de secția sociologică a Institutului Social Român.

Ne vom strădui prin noul organ să îndrumăm toate cercetările monografice care ni se adresează sau depind direct de noi. Vom da, număr cu număr, indicații de metodă și de tehnică de lucru, vom discuta problemele sociologice care au vreo legătură cu monografia, vom da pîlde de probleme cercetate și vom urmări de aproape mișcarea sociologică de la noi și din străinătate, ca să tragem toate foloasele din critici, confruntări și dări de seamă.

Pornim astfel la drum cu nădejdea că răspundem unei nevoi reale: mișcarea pentru cunoașterea țării, care înseamnă singurul tencuială adevărat al unei sociologii naționale.

Adevărul nu există și nu se găsește decît printr-o experiență continuă și perpetuă: verum index sui. Munca severă monografică ne va apăra de eroarea și falsificarea înțelegerii juste și totale a socialului românesc, de multe ori involuntare, și izvorîte din generoase bunevoînțe.

Experiența științifică, ce iese din contactul direct cu realitatea socială, creează însă în noi o constantă de tonalitate spirituală, o dorință arzătoare și chiar o voință hotărîtă, ce produc alături de bucuria, pe care o dă totdeauna cucerirea intelectuală a unei cunoștințe, o emoție morală ce ne impune imperativul unor reforme profunde și totale, de transformare radicală și inobilare necesară a acestei realități, citeodată atît de tristă și vicioasă, dar totdeauna perfectibilă.

În acest fel revista „Sociologie românească” nu va deveni o simplă culegere de fapte și precepte, ci va cultiva o Etică și o Politică a Adevărului social, așa cum reiese din știința Națiunii.

Pentru organizarea cunoașterii Națiunii facem apel la toate forțele de entuziasm, capabile a se supune moralei muncii disciplinate monografice, din lumea învățătorilor și a preoților pînă la aceea a profesorilor secundari și universitari, a medicilor și agronomilor, de la membrii căminelor culturale, primari și pretori pînă la conducătorii superiori religioși și politici ai Neamului.

Este o datorie de conștiință de a invita la mobilizare, în vederea unei ordine noi, pe toți ostașii patriotismului adevărat și activ. *Renan* găsește că soldatul lui Napoleon știa că este un biet om, însă simțea că epopoea pentru care lupta și se sacrifică va fi eternă și deci va trăi în gloria Franței. Să aibă conștiința clară toți soldații cunoașterii realității românești prin monografia sociologică, oricât ar fi de modești, că lucrează pentru un viitor mai bun și mai vrednic al Națiunii.

D. GUSTI